

„Dobból ettem és cimbalomból ittam”

Évát egy reggel felhívta a témavezetője és megkérte, mutassa meg a várost az egyetem vendégprofesszorának. Gondolkodás nélkül igent mondott, bár elfáradt az aznapi munkában, mégis elment, hogy átvegye a magát elveszettnek érző embert azoktól, akik eddig törődtek vele. Idős, görnyedt hátú, szemüveges tudósra számított, ehelyett egy mosolygós fiatalot bíztak a gondjaira. Miközben fölfelé haladtak a várhoz vezető lépcsőkön, Éva elkezdett beszélni arról, hogy mit fognak megnézni. Hamar észrevette, és bántotta is, hogy a professzort nem érdekli a magyar történelem, sem az itteni nevezetességek, s amikor odafent, a tér közepén rá akart mutatni a pestisoszlopra, a férfi elkapta a kezét és végigcsokolta, egészen a felkar hajlatáig, ahol vékony és érzékeny a bőr. Most a szája hozzáfért a kék erekhez, a mélyedéshez, ehhez a védtelen ponthoz, és Éva már tudta, kettejük között ki az elveszett.

Jean-Jacques ezután lemondott minden programot, csak az egyetemi előadásait tartotta meg. Az egyik szép magyar kutatónővel azért elment az állatkertbe, mert még ideutazása előtt eldöntötte, hogy megkéri a kezét, de ettől eltekintve csak Évával akart együtt lenni. Éjjel megszólalt Éva telefonja, Jacques hívta őt. A szálloda éppen szemben volt azzal a kis templommal, amelynek kertjét és ikonosztázt sokszor felkereste a múltban, amikor iskola után idejött, és elolvasta külföldi szerelmétől kapott leveleit. A kamasz fiú fejével lefelé ragasztotta rá minden borítékra a hazája diktátorát ábrázoló bélyeget. Selymes haja azóta kihullott, teológus, majd Luther-kutató lett, világhírű. Első szerelmének emléke testesült meg e fallal körülvevett templomkertben, amelyet annyi év után ismét vízszintlathatott. A kőkerítés sarokkővét a gonoszt legyőző szent megkopott mozaikképe díszítette. Tudta, hogy őt senki nem védi meg és a kísértést sem lehet legyőzni. Kiszállt a taxiból és felment a professzori vendégház első emeletére.

A férfi az ágyban várta őt, párnája alól kilógott a zsebkezdője, a lepedőn meglátta különleges anyagú és mintájú alsónadrágját. Jean teste finoman formált, a bőre hófehér volt, ölelése határozott és szenvedélyes. Szavak nélkül is érezték, hogy mindketten régen éltek át hasonlót. Nem csak nedveik folytak egybe, de minden, ami eddig történt velük, minden korábbi örömük és kudarcuk egyetlen pillanattá sűrűsödött össze, megállt és rögtön semmivé vált.

Éva éberén feküdt, a másik elszenderedett, fogalma sem volt arról, miféle mesebeli negyedben, a régi városfal védelmében van elszállásolva. Éva tudta, hogy az emlékek menekítik ki majd ebből a helyzetből is, el fogja felejteni testében a bizsergést, és szoktatta magát a gondolathoz, hogy a férfi hamarosan hazatér.

Jean-Jacques másnap felhívta őt Párizsból, szép találkozás volt, mondta, örök emlék marad a számá-ra. Éva sírt, neki nehéz lesz emlékké tompítani a történeteket. „Túl erős vagyok ahhoz, hogy megvédjem magam” – idézte fel a költőnő egy mondatát, és elviselte ezt a pillanatot.

Hónapok teltek el, tavaszról nyár lett, nyárból őszi, amikor Éva Párizsba érkezett. A nappalokat a Sainte-Geneviève könyvtárban és a Louvre-ban, estéit pedig az Au Tramway nevű brasserie-ben töltötte. Ha tehette, az emeletes zöld gőzvilámot ábrázoló falikép tövében üldögélt. Lovas kocsis, gyermekét ölelő anya, taligáját toló virágárus, bicikliző gyerekek vették körül az ormótlan, zöld szörnyet. Azóta minden megváltozott, a villamosról elnevezett bisztrót tavaly óta átépítették, de a régi zsánerképet megőrizték. Éva a legolcsóbb ételt, parasztsalátát rendelt. Egy tál lencse, pár szem főtt krumpli, és egy tükörtojás hevert petyhüdtlen a tányéron. Nézte a műanyag hengerben remegő

elektromos gyertyalángot, nyelte az íztelen étet, hallgatta a kihangosított zenerádiót. Feje felett monitoron világított a napi ajánlat. Hová tűntek a fáradt tekintetű, gyűrött nadrágos pincérek... tigrisszemű, karcsú termetű, mellényes ifjak suhantak a vendégek között.

A brasserie a rue de Toul és a rue Picpus egymásba futó háromszögének csúcsában helyezkedett el. A rue Picpuson, a Mária Szent Szíve internátusból a német megszállás éveiben megszökött egy lány, Dora Bruder. Kamaszkori lázadás. Szülei azért adták ebbe a katolikus intézménybe, hogy megmentésük az életét. De Dora visszatér hozzájuk és önként osztozik sorsukban. Az internátust lebontották, a helyén fehér kerámialapokkal borított lakópark épült. A rue Picpus végén már nincs meg az a barátságos zárt intézet, ahol Gerard de Nerval kezelték. Amikor kitört rajta a lázas, eksztatikus roham, önként jelentkezett, és megkapta a ráccsal védett kerti lakot, ahol „...*egy szék van [...] és a székben nyitott könyv, abban szemüveg [...] nincs az a [...] szél, mi lapozni tudna benne, de a bifokális lencse egybegyűjtötte napfény mély, érdes peremű lyukat éget a lapokba...*”

„Várlak, várlak...” – írta valaki Évának Szent Rókus napján, nem sokkal ideutazása előtt, Budapesten. Éjjel egy óra volt. Éva felkelt az ágyából és taxit hívott. Az egykori nagypolgári negyedben ma bűnözők, kínaiak és művészek élnek. Belépett a feketére piszkolódott, összefirkált lépcsőházba. A kovácsoltvas lépcsőkoriátok mintha a végtelenbe emelték volna őt. Szerelme lejött elé, talán megérezte, mennyire rosszkedvre hangolta a pusztuló ház, mert azzal fogadta, hogy megmutatott neki egy épen maradt, színes reneszánsz falfreskót a mennyezet alatt. Megörült neki, hirtelen megsokszorozódott a szeme előtt a látvány, mintha a Sixtus-kápolnában állt volna. Az öregemberesen bölcs fiú átölelte és ő magába szívta gyerekkorából ismerős szappanillatát.

Éva gondolatai visszatértek Párizshoz, a felújított bisztróhoz, ahol most üldögél, a közeli utcához, amelyben Jean-Jacques él. Barátságosan lakása volt, még asztalt sem vett bele, egész nap a város másik végében lévő könyvtárban olvasott, este, csak aludni ment haza, de előtte betért vacsorázni a sarokra, az Au Tramwayba.

Kifizette silány vacsoráját. Utoljára járt itt. Azokban a régi időkben, amikor éjjelente ebben a kávézóban várta Jean-Jacques-ot, a nappalokat a Louvre-ban, egy Fra Angelico-oltárkép részletének tanulmányozásával töltötte. A Mona Lisához vezető csapáson, egy piszkosszürke térelválasztó falon jóval a szemmagasság fölött függött ez az apró kép. Salome táncát ábrázolta. A lány haja szőke, fejtartása, mint az angyali üdvözlés angyaléé, tölcseyszerűen kiszélesedő ruhaujjain kígyózó prémcsík. Az aranytálban felszolgált fej iránt senki nem érdeklődik, a lakomától elnehezült, ismert szereplők szinte lecsúsznak az asztal mögé.

Éva is elveszítette néhányszor a fejét, mint Keresztelő Szent János vagy a Picpus utcai magánmetőben elhantolt költő, Jean-Antoine Roucher, akit lefejeztek, mert szembeszállt a forradalommal. Kijött a bisztróból és elindult a Picpus utcában. Hiába kereste, a gyógyintézet már nem állt, s tábla sem őrizte Nerval emlékét. Éva tavaly meghallgatta Jean előadását Nerval Sylvie-jéről. Az ideál és a valóság viszonyát elemezte a korabeli német művészetesztétika felőli megközelítésben. Jean a világ különböző egyetemlein beszélt erről a témáról és gondolatainak lepárolt egyszerűsége szinte érzékenyen vonzotta Évát.

Mielőtt a Nation téri metróállomáshoz ért volna, felidézte magában utolsó találkozását Jean-Jacques-kal. Éva egy órával korábban érkezett az Au Tramway-be. Vacsoraidő volt, nem talált üres asztalt. Az egyikken megpillantott egy sálat és egy ráncos bőrt, magába roskadó aktatáskát, leült melléjük, mert azt gondolta, hogy aki itt hagyta őket, biztosan nem fogja őt elküldeni innen. Kinyitotta a jegyzetfüzetét és éppen írni kezdett, amikor megjelent a táska tulajdonosa. Jean-Jacques volt az, akivel egy óra múlva lett volna találkozója. Beszélgetni kezdtek, mintha ez az időeltolódás nem is létezett volna. Jean-Jacques megmutatta neki azt a könyvet, amit éppen most vett. Éva kézbe vette, vastag képregény volt Mickey Mouse kalandjairól. Most már kíváncsi lett, hogyan kerültek ilyen véletlenül egy asztalhoz, és egészen máskor, mint amikor megbeszélték. Közben megérkezett a bor és az étel, s kiderült, Jean szokásos vacsoráját jött megenni, és egyáltalán nem emlékezett arra, hogy mára bármit megbeszélték volna. Hívta Évát, jöjjön fel hozzá, annyi bor után nem volt egészen a helyén az esze, hát persze, hogy fölment az ívlámpák fényében delejesen zöldellő, üvegteraszokkal

díszített házba. Beszélgettek, zenét hallgattak, könyveket nézegettek, aztán Éva azt látta, hogy Jean ruhástól befekszik az ágyába, és különös pillantásokat vet rá. Zokon vette, nem akart odafeküdni mellé. Nem is sejtette, hogy Jean ma a pszichiáterénél járt, és új gyógyszerre kellett áttérnie, annyira megzavarta őt a létezésével. Retteg a vágytól, mondta. Éva nem tudta, hogy beteg, hogy képtelen megnyílni az emberek előtt és tizenöt éve kezelte magát. Éva a nappali kanapéján ült, nem tudta, mitévő legyen. Jean kiszállt az ágyból, kérte, menjen el, de közben Éva csipkés téli combfixére meredt, a harisnyája fölé húzott finom női holmi sajnos önkéntelenül elővillant a szoknyája alól. Éva nem mozdult, szerette a férfit, de most nem kívánta az együttlétet, nagyon meg volt bántva. Jeannel hirtelen valami történt. Behunyta a szemét, a két kezét az arca elé kapta, mintha el akarna rejtőzni vagy félni. Gyerekhangon szólalt meg, kezét ökölbe szorította, előbb a levegőbe boksolt, aztán a mellét ütötte, közben ezt mondta Évának: „Zavarsz, menj el”, és az ajtó felé mutatott. Mivel Éva továbbra sem mozdult, odalépett hozzá, és elkezdte rángatni. Éva engedte, történjen ezután minden úgy, ahogyan Jean akarja. Hadd cibálja, hagyta, le is gurult a kanapé alá. Ettől Jean kizökkent a révületéből és az égre nézve ezt mondta magának: „Istenem, most mit csináljak vele?”. Éva várta, mi lesz a vége ennek az egyre kellemetlenebb előadásnak. Kérte Jeant, ölelje át, csókolja meg és ne bántsa. Jean kituszkolta a lakásból és azt sziszegte, ne merjen szólni, jelenetet rendezni, mit mondanak a szomszédok, és becsapta mögötte az ajtót. Éva kint találta magát a lépcsőházban és hirtelen eszébe jutott a „Dobból ettem és cimbalomból ittam” ókori enigmatikus kifejezés nervali értelmezése: „szükség szerint át kell lépnünk a lehetetlen, a képtelenség határait”. Ő csak dobolni akart, egyre hangosabban és közben bekötött szemmel ütni-verní a cimbalmot, mint a legjobb muzikusok. A távollátó szemüvegét a szőnyegen felejtette. Jean háromszor is hívta, de nem vette föl, haragudott magára, a szemre, az üvegre, a dioptriára. Mostantól kizárólag az orráig akar látni... jobbra egy, balra két szeplő...

Fischer György: Sisyphus

